

УДК 351.82

DOI: 10.31359/2312-3427-2018-3-153

І.О. Іртищева, д-р екон. наук, професор
Національний університет кораблебудування імені адмірала
М.І. Стегней, д-р екон. наук, професор
Мукачівський державний університет
О.А. Іщенко, викладач
Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова О.В. Бурцев, ст. викладач
Одеська національна академія харчових технологій

РОЛЬ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ФОРМУВАННІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ

У статті досліджено роль інфраструктурного забезпечення у формуванні регіональної промислової політики. Обґрунтовано взаємозв'язок складових інфраструктурного забезпечення регіонального розвитку в умовах формування регіональної промислової політики. Окреслено глобальні чинники формування системи інфраструктурного забезпечення регіонів України та пріоритетні стратегічні напрямки розвитку інфраструктурного забезпечення. Охарактеризовано концептуальну модель розвитку державно-приватного партнерства в рамках покращення інфраструктури регіону.

Ключові слова: *інфраструктурне забезпечення, інноваційна діяльність, інвестиційна діяльність, регіональна промислова політика*

Постановка проблеми. інфраструктура України перебуває у становищі, що характеризується перевищенням загроз над можливостями, а наявні проблеми (слабкі сторони) створюють перепони для повноцінної інтеграції у сучасну ієрархію глобальних економічних відносин, знижуючи тим самим конкурентоспроможність економіки на міжнародному ринку. В умовах формування регіональної промислової політики ефективно використання потенційних можливостей розвитку необхідно здійснювати на підставі стратегії розвитку побудованої на інноваційних засадах із використанням інвестиційних коштів, що повинно супроводжуватися впорядкуванням нормативно-правової бази й усунення адміністративних перешкод та створенням сприятливих умов для залучення інвестицій у розвиток інфраструктури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дослідження інфраструктурного забезпечення займалися Т. Стройко, Л. Мармуль, Ю. Хвесик, В. Папп, Н. Гладинець та ін. Однак, аналіз теоретико-мотодичного та прикладного характеру процесів інфраструктурного забезпечення регіонів потребують подальшої розробки та систематизації. Враховуючи попередні здобутки розробників, необхідно уточнити теоретичні та прикладні напрацювання в сфері інфраструктурного забезпечення регіонального розвитку в умовах формування регіональної промислової політики.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є формування концептуальних засад та розробка теоретичних і прикладних основ інфраструктурного забезпечення регіонального розвитку в умовах формування регіональної промислової політики.

Виклад основного матеріалу досліджень. Управління інфраструктурним забезпеченням регіонального розвитку в умовах формування регіональної промислової політики передбачає цілеспрямований вплив на формування взаємозв'язків між виробничою складовою (дороги, канали, порти, склади, тощо), соціальною складовою (освітні заклади, школи, медичні заклади, лікарні, бібліотеки, театри, заклади культури, стадіони тощо) та інфраструктурними галузями господарювання (транспорт, зв'язок, освіта, охорона здоров'я ін.), що забезпечує функціонування інфраструктури регіону на основі використання особливостей та об'єктивних закономірностей розвитку її складових.

Взаємозв'язок складових інфраструктурного забезпечення регіонального розвитку представлено на рис. 1.

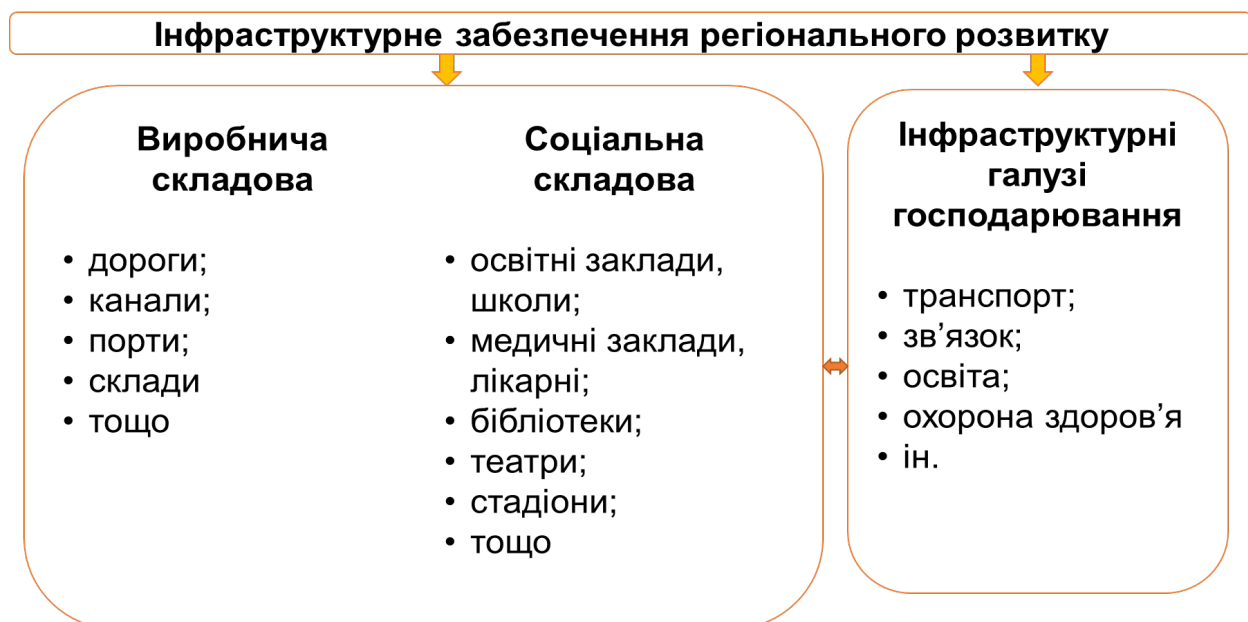

Рис. 1. Взаємозв'язок складових інфраструктурного забезпечення регіонального розвитку

Інфраструктура регіону охоплює складові соціально-економічного життя регіону, що носять забезпечуючий характер, формують механізм функціонування всіх видів економічної діяльності та життєдіяльності населення регіону.

В умовах формування регіональної промислової політики процес управління інфраструктурним забезпеченням регіонального розвитку передбачає цілеспрямований вплив на формування взаємозв'язків між основними групами суб'єктів інвестиційно-інноваційного процесу (суб'єкти, що створюють інновації та ті, що здійснюють фінансування інновацій) та між інфраструктурними галузями господарювання регіону (транспорт, зв'язок, освіта, охорона здоров'я ін.), в тому числі між виробничою (дороги, канали, порти, склади, тощо) та соціальною (освітні заклади, школи, медичні заклади, лікарні, бібліотеки, театри, заклади культури, стадіони тощо) складовими. Ефективна взаємодія складових інвестиційно-інноваційного та інфраструктурного забезпечення регіону дає можливість забезпечити стійкий розвиток регіону на основі використання його потенційних можливостей та пріоритетних особливостей.

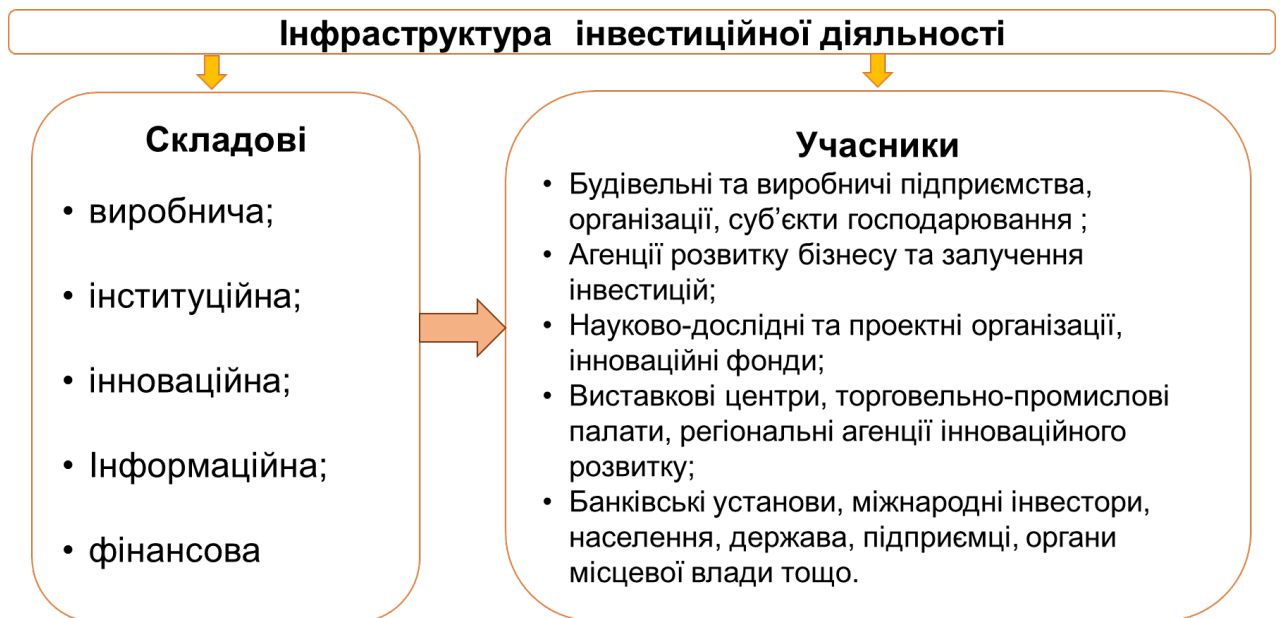
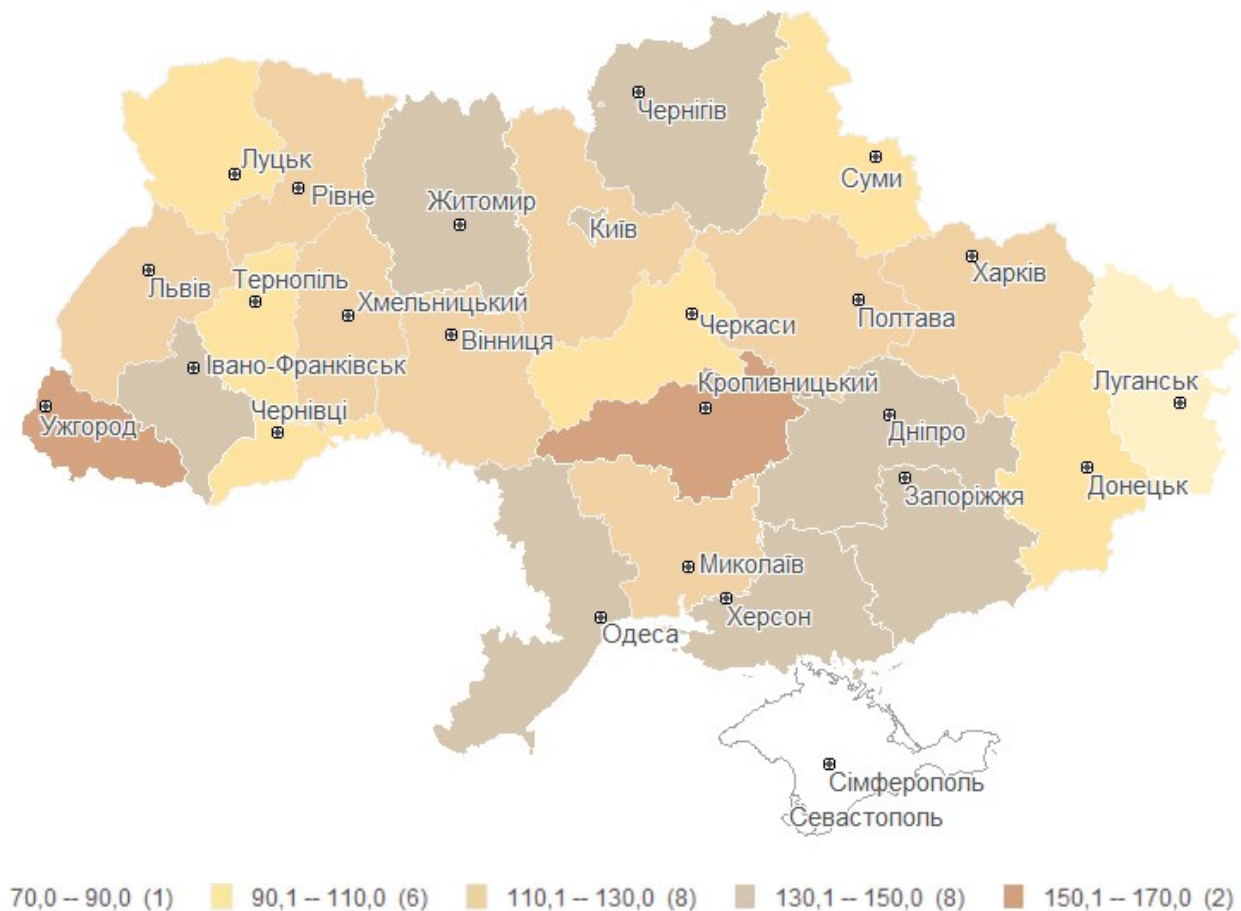

Рис. 2. Складові та учасники інфраструктури інвестиційної діяльності (узагальнено на підставі [2])

На думку дослідників В.А. Корецької та М.Ф. Іванова [1] складові інфраструктури інвестиційної діяльності регіону можливо розподілити за критерієм їх участі в інвестиційному процесі. Таким чином розрізняють

наступні групи інфраструктурного забезпечення: виробнича, інституційна, інноваційна, інформаційна та фінансова. Кожну групу характеризують основними та допоміжними учасниками. Основні учасники беруть безпосередню участь в інвестиційному процесі, а допоміжні забезпечують функціонування основних.

Виробнича складова інфраструктури інвестиційної діяльності регіону представлена будівельними та виробничими суб'єктами господарювання. У 2017 р. порівняно із 2016 всі регіони України за винятком трьох областей (Волинська, Сумська та Луганська характеризувалися зростанням обсягів будівельної продукції. Найвищий рівень індексу будівельної продукції був в кіровоградській області і становив 166,5. Далі до Топ-5 областей за індексом будівельної продукції увійшли: Закарпатська (150,7), одеська (149,3), Житомирська (142,4) та Дніпропетровська (136,7) області. Середній рівень для регіонів України індексу будівельної продукції у 2017 р. становив 122,24, тобто в середньому по всіх регіонах України обсяги будівельної продукції у 2017 р. зросли порівняно із відповідним показником 2016 р. на 22,24 %.

**Рис. 3. Індекс будівельної продукції у 2017 р.
(у% до попереднього року) [3]**

За даними Державної служби статистики (рис. 3) у 2017 р. одна область (Луганська) була із індексом будівельної продукції менше 90 %; шість областей (Сумська, Волинська, Тернопільська, Донецька, Черкаська, Чернівецька) із індексом будівельної продукції в межах 90,1 %-110,0 %; вісім областей (Львівська, Вінницька, Рівненська, Миколаївська, Полтавська, Київська, Харківська, Хмельницька,) із величиною індексу будівельної продукції в межах 110,1 %-130,0 %; %; вісім регіонів (Чернігівська, Запорізька, м. Київ, Івано-Франківська, Херсонська, Дніпропетровськ, Житомирська, Одеська області) із величиною індексу будівельної продукції в межах 130,1 %-150,0 % та два регіони (Закарпатська та Кіровоградська області)) із величиною індексу будівельної продукції 150,1 %-170,0 %.

Виконанням будівельних робіт охоплені всі області України за винятком тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях та без врахування окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя.

Інституційна складова інфраструктури інвестиційної діяльності регіону охоплює агенції розвитку бізнесу та залучення інвестицій, які формують умови інвестування в регіоні, разом з регіональними органами влади розробляють програми та стратегії інвестиційної діяльності [4]. Крім того до інституційної складової належать консалтингові організації, що забезпечують консультаційний супровід для інвестиційних проектів.

Інноваційна складова інфраструктури інвестиційної діяльності регіону формує умови науково-технічного розвитку в регіоні та охоплює науково-дослідні інститути, проектні організації, інноваційні фонди.

Інформаційна складова інфраструктури інвестиційної діяльності регіону формує умови взаємодії для всіх без винятку учасників інфраструктури інвестиційної діяльності й охоплює виставкові центри, торговельно-промислові палати, регіональні агенції інноваційного розвитку, регіональні інвестиційні фонди тощо

Фінансова складова інфраструктури інвестиційної діяльності регіону формує безпосередньо обсяги інвестування. До складу учасників фінансової інфраструктури в першу чергу належать банківські установи, кредитні організації, міжнародні інвестори, населення, держава, підприємці, органи місцевої влади тощо.

Крім внутрішніх факторів впливу і загроз на розвиток інфраструктурного забезпечення регіонів України впливають процеси глобалізації (рис. 4)

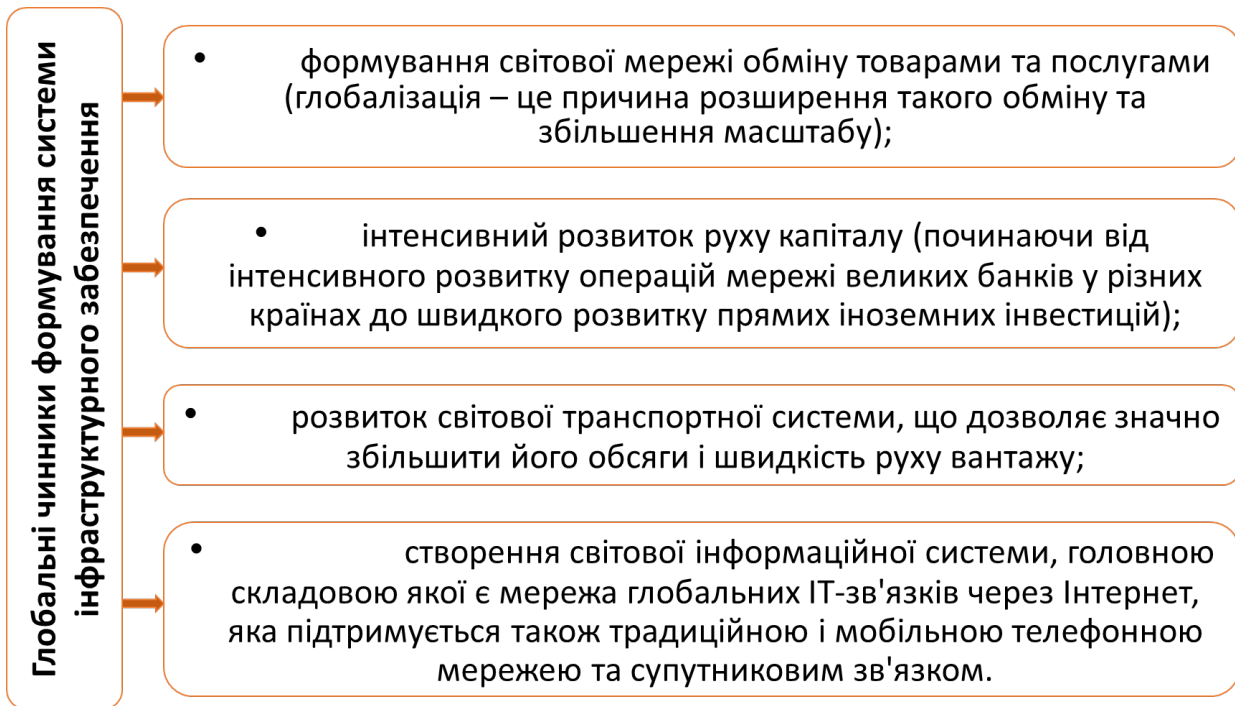

Рис. 4. Глобальні чинники формування системи інфраструктурного забезпечення регіонів України

Серед інфраструктурних проєктів України заслуговує на увагу цифровізація транспорту та розвиток цифрової інфраструктури на основі співробітництва із китайським бізнесом (рис. 5). Співпраця з компанією Huawei здійснюється в сфері розвитку цифрової інфраструктури та широкопasmового доступу до мережі Інтернет, передбачено проєкти цифрових трансформацій в транспортній та поштової галузях. Заплановано створення разом з компанією Huawei центру транспортних інновацій в м. Дніпро. «Уряд України з прийняттям Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства встановив повномасштабну цифровізацію всіх галузей економіки як високий пріоритет. Цифрова інфраструктура в цих планах займає особливу роль, оскільки є хребтом цифрового розвитку» [5].

Можливо погодитись з думкою Дикань В.Л. та Корінь М.В. стосовно стратегічних вимог до розвитку транспорту в системі інфраструктурного забезпечення, а саме: «під впливом процесів глобалізації відбуваються зміни в транспортно-економічних зв'язках країн, які вимагають застосування нових підходів до розвитку транспортної галузі, пошуку нових технологій та альтернативних раціональних шляхів перевезення пасажирів та вантажів, що безумовно призводить до перерозподілу сегментів транспортного ринку, формуючи його нову структуру. При цьому транспорт як галузь нематеріального виробництва, з одного боку, здійснює неабиякий вплив на пожвавлення транспортної активності держави, забезпечуючи тим самим її економічне зростання, а з іншого, сприяє розвитку зовнішньоекономічних відносин, оскільки підвищення

продуктивності транспортних систем приводить до скорочення питомих транспортних витрат, сприяючи розвитку зовнішніх економічних відносин та утягуючи в сферу міжнародних економічних відносин усе нові і більш віддалені, складні ринки товарів» [6].

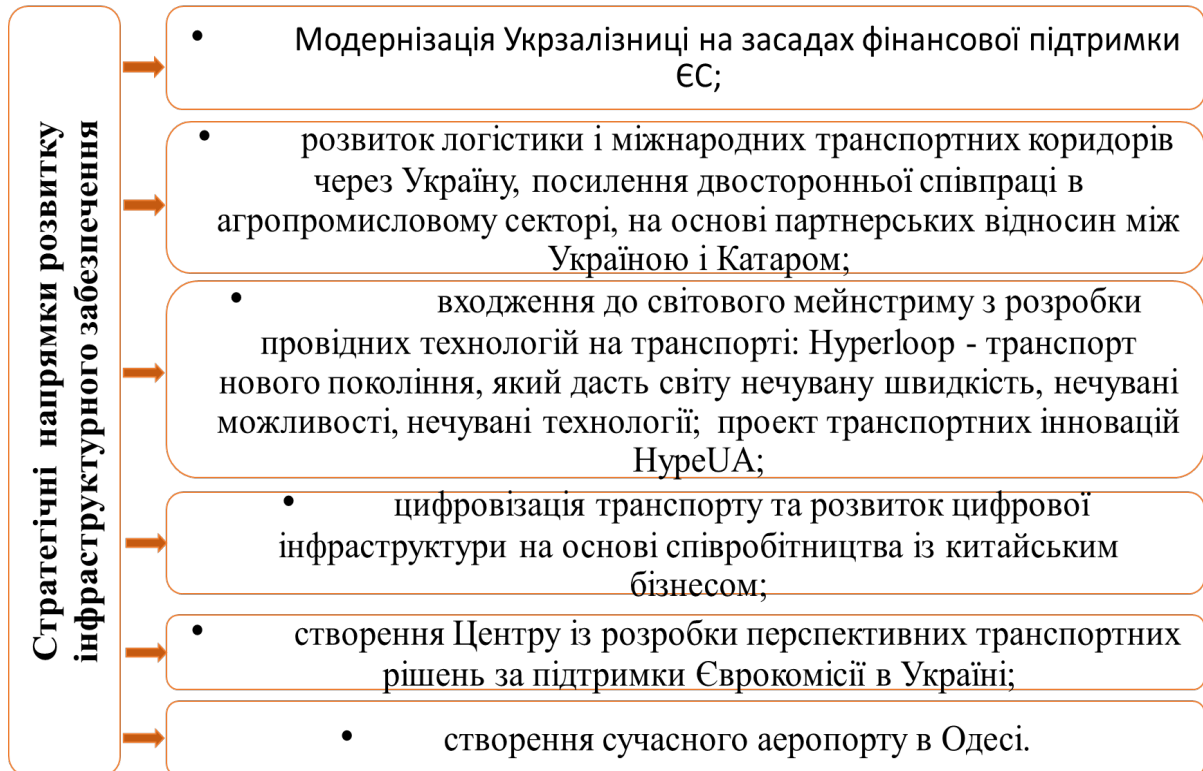

Рис. 5. Пріоритетні стратегічні напрямки розвитку інфраструктурного забезпечення (узагальнено на підставі даних Міністерства інфраструктури України)

В умовах формування регіональної промислової політики ефективним способом реалізації співпраці між органами державної влади та приватним сектором є Державно-приватне партнерство (ДПП). Згідно Закону України «Про державно-приватне партнерство, цей різновид співпраці характеризують «як співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами - підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами» » [7].

Розбудова інфраструктури – це одна із найбільших сфер реалізації ДПП. Подолання інфраструктурного дефіциту можливо усунути за рахунок реалізації сучасних проектів ДПП. Найбільш перспективними сферами застосування ДПП є морські та річкові порти, авто та залізнично

дорожні проекти, магістралі, трубопроводи, транспортні перевезення тощо. Форми реалізації ДПП наведені на рис. 6.

Рис. 6. Форми реалізації ДПП (узагальнено на підставі [7])

Слід наголосити на тому, що сторони ДПП мають право самостійно обирати різні форми для співпраці за умови здійснення ДПП та складати змішані договори, що характеризує гнучкість механізмів державно-приватного партнерства та можливість застосування індивідуального підходу до кожного окремого проекту в залежності від мети та об'єктивних умов реалізації.

Тісна взаємодія місцевих, регіональних органів влади та підприємницьких структур в рамках регіональних інтеграційних процесів та в руслі стратегії соціально-економічного розвитку регіону складають основу концептуальної моделі розвитку державно-приватного партнерства в системі покращення інфраструктури регіону (рис. 7).

Досвід реалізації проектів державно-приватного партнерства, як в розвинених країнах, так і в тих, що ще тільки розвиваються, доводить його прямий вплив на економічне зростання. Перевагою здійснення ДПП в інфраструктурну розбудову регіонів та розвиток промисловості є залучення інвестиційних коштів приватного сектору в короткі терміни, та відповідно швидке отримання результатів такої співпраці. Крім того, реалізація ДПП на інфраструктурні проекти можлива за умови обмеженості державних коштів, адже інвестиційні кошти йдуть за рахунок приватного бізнесу. Участь держави в реалізації проектів ДПП забезпечує певні гарантії та державну підтримку.

Висновки. Таким чином, формування та реалізація дієвої регіональної промислової політики, вирішення завдання розбудови інфраструктури, залучення інвестиційних ресурсів та їх першочергового

спрямування у інноваційну сферу на всіх рівнях національної економіки досі залишається однією з найбільш актуальних проблем розвитку України.

Рис. 7. Концептуальна модель розвитку державно-приватного партнерства в рамках покращення інфраструктури регіону

Ефективна взаємодія складових інвестиційно-інноваційного та інфраструктурного забезпечення регіону дає можливість забезпечити розвиток промисловості регіону на основі використання його потенційних можливостей та пріоритетних особливостей, а також на основі цілеспрямованого впливу на формування взаємозв'язків між основними групами суб'єктів інвестиційно-інноваційного процесу та між інфраструктурними галузями господарювання регіону, в тому числі між виробничою та соціальною складовими. В умовах розвитку промислової політики ефективним способом реалізації співпраці між органами державної влади та приватним сектором може виступати Державно-приватне партнерство (ДПП).

Бібліографічний список: 1. Корецькая В.А. Теоретические основы формирования инвестиционно-финансовой инфраструктуры строительного комплекса региона / В.А. Корецькая, М.Ф. Иванов // Экономика и

управление. – 2009. – № 2 – 3. – С. 140. 2. Корецкая, В.А. Теоретические основы формирования инвестиционно-финансовой инфраструктуры строительного комплекса региона / В.А. Корецкая, М.Ф. Иванов // Экономика и управление. – 2009. – № 2 – 3. – С. 140. 3. Державна служба статистики України. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. 4. Верхоглядова, Н.І. Трансформація стратегічного інвестиційного менеджменту регіону за принципами сталого розвитку / Н.І. Верхоглядова, Ю.В. Орловська, Н.М. Пирець // Економічний простір: проблеми національної та регіональної економіки. – 2008. – № 19. – С.35 – 43. 5. Цифровізація транспорту та розвиток цифрової інфраструктури є пріоритетними напрямками співробітництва з китайським бізнесом. Сайт міністерства інфраструктури України. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/news/29881.html>. 6. Дикань В.Л. Ефективність роботи транспортної системи України в умовах глобалізації економічних систем/ В.Л. Дикань, М.В. Корінь// Вісник економіки транспорту і промисловості .-2011.-№ 33.-С. 13-18. 7. Закон України «Про державно-приватне партнерство» перша редакція — Прийняття від 01.07.2010. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17/ed20120704>. 8. Стегней М.І. Інвестиційно-інноваційні домінанти сталого розвитку територіальних одиниць / М.І. Стегней // Економіка та суспільство: електронне наукове видання. – Мукачево: МДУ, 2015. – № 1. – С.56-61. 9. Стегней М.І. Оцінка сучасного стану та перспективи розвитку інвестиційної та банківської сфер України / М.І. Стегней, Я.Ю. Софілканич, К.Д. Поллої // Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки / гол. редактор К.С. Шапошников. – Херсон, 2015. – Випуск 10. – Частина 4. – С. 175-177. 10. Стегней М.І. Інноваційні аспекти сталого розвитку сільських територій в умовах глобальних викликів / М.І. Стегней // Актуальні проблеми економіки. – К.: ВНЗ «Національна академія управління», 2014. – № 1. – С. 297-304. 11. Стегней М.І. Державне регулювання інвестиційної сфери в період економічних трансформацій /М.І. Стегней, Паук М.І., Козик І.М. // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки» № 3. – Харків, 2014. – С. 200-207. 12. Стегней М.І. Сучасні умови формування та реалізації процесу регулювання інвестиційної діяльності в Україні / М.І. Стегней, Лінтур І.О., Петричко М.М. // Вісник ОНУ імені І.І. Мечнікова. – Серія: Економіка. – Том 19. – Вип. 3/1. – Одеса, 2014. – С. 179-183. 13. Іртищева І.О. Фінансово-кредитне забезпечення аграрного сектору: питання теорії і практики : [монографія] / І.О. Іртищева, М. Стегней. – Миколаїв: Дизайн та поліграфія, 2009. – 152 с. 14. Іртищева І.О. Методичні підходи до визначення рівня інвестиційної привабливості галузі, підприємства / І.О. Іртищевва, М.І. Стегней, Паук М.І. // Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва, Серія «Економічні науки». – № 5. – Харків,

2014. – С.15-24. 15. Іртищева І. О. Регіональний інноваційний розвиток агропродовольчої сфери: сучасний стан та завдання управління / І.О.Іртищева // Регіональна економіка. – 2012. – № 4. – С. 71-79. 16.Іртищева І.О. Інноваційне оновлення фінансово-економічного механізму реалізації децентралізованої моделі сталого розвитку територіальних громад / І.О.Іртищевва, М.І. Стегней // Економіст. – К.: Київський міжнародний економічний форум, 2015. – № 6. – С. 8-12. 17.Іртищева І.О. Інвестиційна привабливість економіки: міжрегіональні асиметрії / І.О.Іртищева, І.С. Крамаренко // Регіональна економіка. – 2014. – № 2 (72). – С. 84-94. 18. Пономарьова М.С. Конкурентостійкість сільськогосподарських підприємств як запорука стратегічного економічного розвитку / М.С.Пономарьова // Вісник ХНАУ. Серія Економічні науки». - 2016. - № 1. – С. 285 - 295. - 398 с.

І.О. Іртищева, Е.А. Ищенко, М.И Стегней, О.В. Бурцев. Роль інфраструктурного забезпечення в процесі формування регіональної промислової політики. В статті досліджено роль інфраструктурного забезпечення в формуванні регіональної промислової політики. Обґрунтовано взаємозв'язок складових інфраструктурного забезпечення регіонального розвитку в умовах формування регіональної промислової політики. Визначено глобальні фактори формування системи інфраструктурного забезпечення регіонів України і пріоритетні стратегічні напрями розвитку інфраструктурного забезпечення. Охарактеризовано концептуальну модель розвитку державно-приватного партнерства в межах покращення інфраструктури регіону.

Ключевые слова: інфраструктурне забезпечення, інноваційна діяльність, інвестиційна діяльність, регіональна промислова політика

I. Irtyshcheva, E. Ishchenko, M. Stehnei, O. Burtsev The role of infrastructure support in the process of formation of regional industrial policy. The article investigates the role of infrastructure provision in the formation of regional industrial policy. The interconnection of the components of the infrastructure support of regional development in the conditions of formation of regional industrial policy is substantiated. The global factors of the infrastructure provision of the regions of Ukraine and the priority strategic directions of infrastructure development are outlined. The conceptual model of the development of public-private partnership in the framework of improvement of the infrastructure of the region is described.

Key words: infrastructure support, innovative activity, investment activity, regional industrial policy

Стаття надійшла до редакції: 20.08.2018 р.